O‘ZBEKISTONLIK EFL O‘QUVCHILARINING OG‘ZAKI NUTQ KO‘NIKMALARINI TUZILMALI INTERAKTIV VA REFLEKTIV SINF AMALIYOTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH

Dilfuza Normamatova
“Xorijiy tillar” kafedrasi datsenti
D.B.Qulboyeva - mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya: ushbu tadqiqot O‘zbekistonlik EFL o‘quvchilarining og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishda tuzilmali interaktiv va reflektiv sinf amaliyotlarining samaradorligini o‘rganadi. Tadqiqot an’anaviy o‘qituvchi markazli ta’limning cheklovlarini tahlil qilib, kommunikativ faoliyatlar va reflektiv strategiyalarni birlashtirgan o‘quvchi markazli yondashuvni taklif etadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv va reflektiv amaliyotlardan tizimli foydalanish o‘quvchilarning ravonligi, ishonchi va kommunikativ kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so‘zlar: EFL o‘quvchilari, og‘zaki nutq ko‘nikmalari, interaktiv ta’lim, reflektiv amaliyot, kommunikativ kompetensiya, O‘zbekiston

Kirish. O‘zbekistonda ingliz tilini o‘rganishda og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantirish eng murakkab jihatlardan biri bo‘lib qolmoqda. Ingliz tiliga uzoq muddatli ta’sir mavjud bo‘lishiga qaramay, ko‘plab o‘quvchilar real hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilishda qiynaladilar. Bu muammo asosan grammatika, yodlash va o‘qituvchi markazli yondashuvga asoslangan an’anaviy ta’lim usullariga bog‘liq.

Bunga qarama-qarshi ravishda, zamonaviy til o‘qitish metodikalari o‘quvchilarning faolligi, o‘zaro muloqoti va reflektiv o‘rganishga asoslanadi. Interaktiv amaliyotlar o‘quvchilarga tilni mazmunli vaziyatlarda qo‘llash imkonini beradi, reflektiv faoliyatlar esa ularni o‘z faoliyatini tahlil qilish va o‘rganish strategiyalarini takomillashtirishga undaydi. Shuning uchun ushbu tadqiqot tuzilmali interaktiv va reflektiv sinf amaliyotlarining o‘zbek EFL o‘quvchilarining og‘zaki nutq ko‘rsatkichlari, ravonligi va ishonchini qanday oshirishini o‘rganadi.

Natijalar va muhokama: Tadqiqot natijalari eksperimental guruhning nazorat guruhiga nisbatan og‘zaki nutq ko‘rsatkichlarida sezilarli yaxshilanish borligini ko‘rsatdi.

Dastlabki test bosqichida ikkala guruh o‘rtasida sezilarli farq kuzatilmadi. Ravonlik, aniqlik va ishonch darajalari deyarli bir xil edi. Biroq intervensiyadan so‘ng eksperimental guruh barcha mezonlar bo‘yicha sezilarli o‘sish ko‘rsatdi.

Yakuniy test natijalari shuni ko‘rsatdiki, eksperimental guruh ravonlik, izchillik va kommunikativ ishonch bo‘yicha yuqori o‘rtacha ballga ega bo‘ldi. Ushbu guruh o‘quvchilari uzoqroq jumlalar tuzish, so‘z boyligidan samaraliroq foydalanish va muloqotni ravonroq olib borish qobiliyatini namoyon etdilar.

Dars jarayonidagi kuzatuvlar shuni ko‘rsatdiki, interaktiv va reflektiv amaliyotlardan foydalangan o‘quvchilar yuqori faollik, ko‘proq ishtirok va ingliz tilida gapirishdagi xavotirning kamayishini ko‘rsatdilar. O‘zaro baholash va o‘zini tahlil qilish kabi reflektiv faoliyatlar o‘quvchilarning xatolarini anglash va ularni tuzatish strategiyalarini rivojlantirishga yordam berdi.

Umuman olganda, natijalar interaktiv va reflektiv amaliyotlarning kombinatsiyasi an’anaviy o‘qituvchi markazli ta’limga qaraganda og‘zaki nutqni rivojlantirishda samaraliroq ekanini ko‘rsatadi.

Metodologiya va amalga oshirish: Interaktiv sinf amaliyotlari rol o‘yinlari, guruh muhokamalari, hamkorlikdagi topshiriqlar va muammoli vazifalarni o‘z ichiga oladi. Bu usullar o‘quvchilarning faol ishtirokini oshiradi va og‘zaki nutq ravonligi hamda izchilligini rivojlantiradi. Bundan tashqari, reflektiv amaliyotlar o‘zini baholash, tengdoshlar fikri va yozib olingan nutqni tahlil qilishni o‘z ichiga oladi. Bu jarayon o‘quvchilarning metakognitiv ongini rivojlantiradi va doimiy takomillashuvga yordam beradi.

Tadqiqot aralash metodli (mixed-method) yondashuv asosida olib borildi. Ishtirokchilar eksperimental va nazorat guruhlariga bo‘lingan bakalavr EFL talabalaridan iborat bo‘lib, ularning soni 40–60 nafarni tashkil etdi. Eksperimental guruh tuzilmali interaktiv va reflektiv usullardan foydalandi, nazorat guruhi esa an’anaviy ta’limni davom ettirdi.

Ilmiy yangilik: Ushbu tadqiqotning yangiligi O‘zbekiston EFL kontekstiga moslashtirilgan yagona metodologik model doirasida tuzilmali interaktiv va reflektiv amaliyotlarni tizimli ravishda birlashtirishdan iboratdir. Bu yondashuv kommunikativ topshiriqlar va reflektiv tahlilni uyg‘unlashtirib, til ko‘nikmalari va o‘quvchi mustaqilligini bir vaqtda rivojlantiradi.

Xulosa: Tadqiqot natijalari tuzilmali interaktiv va reflektiv amaliyotlar o‘zbek EFL o‘quvchilarining og‘zaki nutq ko‘nikmalarini sezilarli darajada yaxshilashini ko‘rsatadi. Ushbu usullar nafaqat ravonlik va aniqlikni, balki o‘quvchilarning ishonchi, motivatsiyasi va faolligini ham oshiradi.

Natijalar interaktivlik va refleksiyani zamonaviy til o‘qitish jarayoniga integratsiya qilish muhimligini tasdiqlaydi. Tadqiqot o‘qituvchilar va ta’lim muassasalari uchun o‘quvchi markazli samarali metodik asosni taklif etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Harmer, J. (2015). *How to teach English*. Pearson.

2. Richards, J. C. (2006). *Communicative language teaching today*. Cambridge University Press.
3. Thornbury, S. (2005). *How to teach speaking*. Pearson Longman.
4. Scrivener, J. (2011). *Learning teaching*. Macmillan Education.
5. Farrell, T. S. C. (2015). *Reflective practice in language teaching*. Routledge.